

Obaveze i uloga odgovornog lica za zdravstvenu zaštitu bilja

**Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove
sektor za fitosanitarne poslove
odsjek za zdravstvenu zaštitu bilja**

februar 2022

Dobijanje dozvole za izdavanje biljnih pasoša

Potrebno je da registrovani proizvođač ima:

- ▶ **odgovorno lice za zdravlje bilja** sa potrebnim znanjem i kompetencijama za obavljanje zdravstvenih pregleda bilja i za preduzimanje fitosanitarnih mjera;
- ▶ uspostavljene sisteme i postupke koji se odnose na **sljedivost**;
- ▶ Uspostavljene postupke **u slučaju sumnje ili pronalaska** štetnih organizama;
- ▶ **pristup potrebnoj opremi i objektima** za obavljanje zdravstvenih pregleda bilja, biljnih proizvoda ili drugih predmeta i kapacitete za preduzimanje mjera;
- ▶ imenovanu **kontakt osobu** odgovornu za komunikaciju sa upravom.

Obaveze lica upisanih u Registar

- ▶ **prijavi organu uprave obim i mjesto proizvodnje** svake godine najkasnije do 30. aprila, a **za bilje sa kratkim vegetacionim ciklusom, najmanje mjesec dana prije početka proizvodnje;**
- ▶ prijaviti organu uprave sve **promjene podataka** koji se vode u Registru:
 - ▶ adresa i kontakt podaci;
 - ▶ podaci o mjestu proizvodnje;
 - ▶ podaci o djelatnosti tj. kategorijom bilja;
 - ▶ podaci o odgovornom licu
- ▶ **vodi detaljnu evidenciju** o proizvodnji i prometu bilja;
- ▶ vodi evidenciju o preduzetim mjerama zaštite bilja;
- ▶ vodi i redovno dopunjava plan mjesta proizvodnje;
- ▶ čuva dokumentaciju najmanje godinu dana.

Obaveze lica upisanih u Registar

- ▶ **pregleda bilje** koje uzgaja, kao i samoniklo bilje i drugo radi otkrivanja pojave i sprječavanja širenja štetnih organizama;
- ▶ o svim novim i neuobičajenim pojavama ili sumnjama na prisustvo karantinski štetnih organizama **odmah obavijesti** organ uprave ili nadležnog fitosanitarnog inspektora;
- ▶ bez odlaganja **preduzme mjere** koje odredi organ uprave/fitosanitarni inspektor radi sprječavanja širenja, suzbijanja ili iskorjenjivanja štetnih organizama.

Odgovorno lice za zdravstvenu zaštitu bilja

- ▶ pregleda bilje u smislu:
 - ▶ prisustva karantinski štetnih organizama;
 - ▶ prisustva štetnih organizama iz posebnih propisa;
 - ▶ ispunjenosti posebnih zahtjeva za premještanje;
 - ▶ prisustva regulisanih nekarantinski štetnih organizama iznad propisanih pragova;
- ▶ ima potrebno znanje o najboljoj praksi, preventivnim mjerama i drugim aktivnostima potrebnima za sprečavanje prisustva i širenja štetnih organizama;

Pregledi na sadnom ili sjemenskom materijalu obavljaju se u skladu sa propisima kojima se uređuje sjemenski i sadni materijala.

Odgovorno lice za zdravstvenu zaštitu bilja

- ▶ utvrđuje i prati **kritične tačke** u procesu proizvodnje i premještanja bilja;
- ▶ preduzima mjere za **smanjenje rizika** od štetnih organizama povezane sa kritičnim tačkama;
- ▶ sprovodi propisane mjera za karantinske i druge štetne organizme;
- ▶ izvršava **administrativne obaveze** (vođenje evidencija, prijave proizvodnje, plan mjesta proizvodnje i sl.;
- ▶ **obezbjeduje sljedljivosti** bilja, biljnih proizvoda i objekata pod nadzorom

Uslovi za izdavanje biljnih pasoša

Biljni pasoš se može izdati ako je utvrđeno da:

- ▶ bilje, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom **nisu zaraženi karantinski štetnim organizmima**;
- ▶ bilje, biljni proizvodi i objekti pod nadzorom **nisu zaraženi štetnim organizmima za koje su donešeni posebni propisi**;
- ▶ bilje ispunjava **uslove koji se odnose na regulisane nekarantinski štetne organizme**;
- ▶ bilje, biljni proizvodi i drugi predmeti ispunjavaju **posebne zahtjeve propisane za premještanje**.

Uslovi za izdavanje biljnih pasoša

- ▶ Pregled za izdavanje biljnih pasoša se vrši:
- ▶ u odgovarajuće vrijeme, uzimajući u obzir biologiju i rizik od štetnih organizama;
- ▶ na mjestima proizvodnje i ako je potrebno u neposrednoj okolini mjesta proizvodnje;
- ▶ najmanje vizuelnim pregledom, a u slučaju sumnje na prisustvo:
 - ▶ karantinski štetnih organizama i štetnih organizama za koje su propisane posebne mjere - vrše se i inspekcijski pregledi i uzorkovanje radi laboratorijskog ispitivanja
 - ▶ regulisanih nekarantinski štetnih organizama iznad propisanih pragova - vrši se uzorkovanje i laboratorijska ispitivanja

Pregled za izdavanje biljnih pasoša

- ▶ treba izdvojiti partije /lotove - biljke koje su proizvedene od istih sjemenskih partija i koje se tretiraju na isti način i u isto vrijeme (biljke koje su posijane istog dana)
- ▶ Odgovarajući procenat biljaka jedne partije treba detaljno pregledati
- ▶ pregled treba započeti opštim ispitivanjem mjesta proizvodnje - provjeriti generalno stanje vitalnosti biljaka
- ▶ ako se uoče simptomi propadanja, promjene boje i sl., te partije treba pregledati sa posebnom pažnjom
- ▶ Treba pažljivo pregledati lišće (lice i naličje) na prisustvo hlorotičnih pjega, žutila, mina, medne rose
- ▶ obratiti pažnju na insekte vektore – cikade, bijele leptiraste vaši i tripse – treba postaviti klopke za insekte (žute ljepljive ploče).
- ▶ takođe je neophodno pregledati korove u blizini mjesta proizvodnje

Pregled za izdavanje biljnih pasoša

Uzorke za laboratorijsku analizu treba uzimati u slučaju znakova prisustva štetnih organizama koji se ne mogu identifikovati vizuelnim pregledom ili biljke pokazuju neuobičajene promjene.

Veličina uzorka zavisi od intenziteta zaraze, laboratorijske metode, biologije štetnog organizma i mogu se uzorkovati djelovi biljke ili čitave biljke.

Ako se uzorkuju kompletne biljke postoji mogućnost ispitivanja više potencijalnih štetnih organizama.

Svaki **uzorak treba označiti** u rasadniku: broj uzorka, mjesto, datum, biljna vrsta, sorta i broj partije.

Uzorkovani materijal treba održavati u dobrom stanju stavljanjem u plastične vrećice zajedno s komadom upijajućeg papira, koji je vlažan ako su biljni dijelovi suvi, a suv za vlažne dijelove bilja.

Uzorke odraslih insekata, larvi, lutki i jaja treba staviti u dobro zatvorene posude sa alkoholom. Živi organizmi se šalju zajedno sa biljnim materijalom.

Uslovi za izdavanje biljnih pasoša

Radi sticanja znanja za obavljanje pregleda vrši se **stručno osposobljavanje odgovornog lica** za zdravstvenu zaštitu prema Programu stručnog osposobljavanja.

Stručno osposobljavanje se sastoji od **teorijskog dijela i ispita** koji se polaže pisanim testom.

Pisani test je položen ako je tačno odgovoreno na **najmanje 70% pitanja**.

Nakon položenog ispita **Uprava izdaje sertifikat i legitimaciju** o stručnoj osposobljenosti za zdravstvenu zaštitu bilja.

Hvala